

ningen, er det derom, at Tienden bør afløses. Nu hørte jeg nok, at den ærede Taler bagede fra Mors (Schjörning) mente, at man var bleven noget forskrækket for de Bemærkninger, der vare faldne om Tiendens Afløsning, fordi der var nævnt en lempelig Tiendeafløsning. Men det er jo stadig hævdet fra vor Side, at der kun er Tale om en Tiendeafløsning mod fuld Bærdi; men Spørgsmaalet er kun, hvad der er den fulde Bærdi, det er det store Spørgsmaal, thi det maa tages med i Beregningen, at der er Sædegaardseiere, som have været tiendefri og fri med Urette i lang Tid. Naturligvis ikke i juridisk Forstand (Verg: So!); ja, det er muligt, men jeg vil da dertil sige, at der staar i Christian den Femtes danske Lov, som bekjendt, at de skulle have denne deres Frihed mod, at de holde Tjenere til at tiende retfærdeligen og tillige give Præsterne et klækkeligt Vederlag for den Ueilighed, de maatte have med dem, og man maa dog antage, at de give dem et saadant klækkeligt Vederlag. Men idet de ganske vist ere blevne fri for at holde deres Tjenere til at tiende retfærdig, mener jeg, at, afløse vi Tienden, bør vi ogsaa tage Hensyn til, at Sædegaardseierne have faaet denne Frihed. Det bør der tages Hensyn til ved Tiendeafløsningen, og der bør ligeledes tages Hensyn til Kjøbstadernes Præstefølge, til Tiendens Oprindelse og mange andre Ting. Der er mange Forhold at tage i Betragtning, som jeg naturligvis ikke her skal komme ind paa, men hvad angaar selve den Skrak, man har havt for den lempelige Tiendeafløsningslov, da har ogsaa der Flertallet villet bygge en Bro for vor ærede Modpart. Vi have endogsaa tilbudt at ville tage den Pasfus ud af Loven, hvor der siges, at Ministeren skal fremlægge Forslag til en Tiendeafløsningslov, inden tre Aar er omme. Den er rent forsvunden for at borttage dette Spørgeri om en lempelig Tiendeafløsning. Naar den Tid kommer, maa naturligvis de af mig nævnte Forhold kunne tages i Betragtning; men jeg gjentager, at der ikke fra min Side nogenstinde har været tænkt paa Andet end en Erlæggelse af fuld Bærdi for, hvad Tienden virkelig er værd. Men det er min Dvetydning, at det vil blive det Samme som en lempelig Tiendeafløsningslov. Efter Flertallets Forslag vil der da, uagtet Lønningerne ere satte saa rundelige — jeg skal naturligvis ikke her komme nærmere ind paa en Beregning — blive et Overskud af 200,000 Rbd. tilbage. Ganske vist, det er ikke Meget, naar man ser hen til, at enhver Præst har i Gjennemsnit efter de nuværende Tiendepriser omtrent en aarlig Løn af 3,000 Rbd., og naar man endvidere ser hen til, at der er en Kapitalværdi i Præstegaarden og i Tienderne af henved 50 Millioner, er det ganske vist ikke noget stort Overskud, men derfor gjentager jeg ogsaa, at det er paa Tide, at de, der virkelig ville, som en æret Taler har sagt, Præsterne's Vel, tage mod vort Tilbud. Jeg for min Part lover ikke —

det tror jeg aldrig — at jeg vil staa ved det Tilbud, som nu er givet, i Aarevis eller i Aaremaal. Jeg har strakt mig meget vidt. I 1870, da Stillingen ikke engang var saa god for Flertallet, som den nu efter min Overbevisning er, kunde jeg ikke være med til at gaa med til denne Lønning, — som jeg nu har været med til at foreslaa. Hvad der for mig er Dovesfagen, er enhverfomhelst Ordning af kirkelig Art; det styr jeg ikke at udtale, det er, at Ordningen fører henimod en Adskillelse af Stat og Kirke, og netop fordi Flertallets Forslag dog gaar i denne Retning, er det, at jeg fremfor det andet personlig maa ønske dette Forslag. Det gaar nærmere henimod denne Retning; thi det Forslag, der foreligger fra den ærede Minister, vil jo dog paa en Maade gjøre, at Staten ingen Indflydelse faar over en stor Del af de Midler, hvormed Præstefabet lønnes. Der er en stor Del af disse Midler, der fremdeles skal blive liggende — og det den allerførste Del — som hidtil. Men naar det af Flertallet stillede Forslag vedtages, er derved paa en Maade gjort det første Skridt til at rydde det, der kan være en Hindring for en saadan Adskillelse. Jeg ser nok, at en Adskillelse fra mange Sider bliver fremstillet som meget vanskelig, og tilvisse, den kan være meget vanskelig. Men Vanskeligheden vil betydelig formindstes i samme Grad som det, der, timelig talt, kan være Stat og Kirke mellem, bliver bortryddet, og det er endvidere min Dvetydning, at Befolkningen efterhaanden vil være modnet til at bære den; thi, det indrømmer jeg, at i Diebliffet tror jeg ikke endnu, at Flertallet egentlig er stemt for en saadan Adskillelse, men efterhaanden som denne Tanke modnes, er det godt, at de nødvendige Forarbejder gjøres til, at den kan komme til at finde Sted. Naar det Hele inddrages i Statskassen og Tanken bliver modnet, og Menighederne ogsaa modnes, vil Adskillelsen nok med Liden komme til at foregaa. Jeg skal ikke tale om de indre Aarsager til en saadan Adskillelse. Der holde vi os til de ydre, og de ville fremskynde, at saavel Flertallet som Mindretallet faae Indflydelse paa Valget af deres Præster. Mindretallet vil navnlig faae Magt til at kunne udskille sig derved, at der bliver givet dem Understøttelse til Hjælp til Lønningerne; thi ellers have de ikke Magt dertil, idet Mindste kun de Rige, og de Fattige, kunne dog ogsaa have deres særlige Sjaeletarv, efter hvilken de mene ikke at kunne være tilfredse med de af Flertallet valgte Præster. Naar faaledes efterhaanden gennem baade ydre og indre Aarsager en saadan Modning kommer til Veie, og vi imidlertid have bestræbt os for at ordne de rent timelige Forhold, vil en endelig Adskillelse tilsidst langt lettere kunne indtræde. Jeg har nok hørt fremhæve fra forskjellige Sider, at det var principstridigt, at man skulde kunne vælge Præsterne samtidig med, at de lønnes af Staten, og at man kun kunde gjøre det, naar man ogsaa vilde gjøre